

5.2. VİKTORYA DÖNEMİ İNGİLİZ TİYATROSU

Nurten ÇELİK¹

Giriş

Kraliçe Victoria'nın tahtta bulunduğu 1837 ile 1901 yılları arasında üretilen tiyatro eserlerini kapsayan 'Victoria' veya 'Viktorya' dönemi tiyatrosunda, ağırlıklı olarak kaba güldürü, melodrama, pantomim ve dönemin sonunda, on dokuzuncu yüzyıl dönümünde, Shaw ve Synge gibi erken dönem gerçekçi yazarların oyunları görülmektedir. Her çağda olduğu gibi, Viktorya dönemi tiyatro geleneği de zamanın sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerden etkilenmiştir. İngiltere'de gerçekleşen sanayi devriminin ve bununla ilintili olarak kırsal alanlardan özellikle Londra'ya göç eden nüfus, genel olarak kırsaldan göç, iyileşen beslenme ve sağlık şartları ve artan doğum oranı sonucu nüfus artışı², tiyatro seyircisi ve genel olarak sahnelen teatral performansları da etkilemiş ve belirlemiştir.

On dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında (1850) toplumun yarısı kırsalda yaşarken, 1900 yılında bu oran nüfusun yüzde beşine düşmüştü (Booth 3). Diğer bir deyişle, kırsaldan kentlere büyük bir göç yaşanmaktaydı. Dolayısıyla, İngiltere, gerçekleşen sanayi devriminin etkisiyle tarım toplumundan sanayi toplumuna dönüştü. Bu da, ülkenin kuzeyinde ve iç eyaletlerde büyük endüstri şehirlerinin yapılanmasına sebep olmuş ve ayrıca ülkenin genel nüfusunda ciddi bir artış olmuştur. Londra ise en yüksek nüfus artışının görüldüğü şehirdi. Londra ve diğer şehirlerdeki nüfus artışı tiyatro seyircisinin sayısında kayda

¹ Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, nurten.celik@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5185-1786

² 1851'de nüfus dokuz yüz binden üç milyona ulaşırken, 1901'de üç milyondan altı milyona ulaşmıştır (Booth, 3).

Yani, doğa oyunda trajedi üretir ve hikâyeleri yeniden yazar; bu yönü ile deniz edilgen değil, aktif güce sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, oyun kırsallığın basit idealleştirilmesini reddederek doğa ve mekâna yeni ve çarpıcı bir önem kazandırmıştır (Frawley 17).

Sonuç

Sonuç olarak, Viktorya döneminde tiyatro her ne kadar sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin etkisi ile pandomim, kaba güldürü ve eğlence gösterisine dayansa da, George Bernard Shaw, Oscar Wilde ve J.M. Synge gibi yazarlar dönemin etik değerlerini ve sosyal normlarını sorgulamış ve eleştirmişlerdir. George Bernard Shaw ekonomik eşitsizliklerin kadınların hayatlarını ne kadar olumsuz etkilediğini gösterirken, Oscar Wilde komedisinde toplumun ikiyüzlülüğünü, maddi çıkar için yapılan evlilikleri ve toplumun yüzeyselliğini eleştirir. J. M. Synge İrlandalıların yaşam tarzlarını ve kültürünü *Riders to the Sea* oyununda gerçekçi bir yaklaşımla anlatır. Her ne kadar Viktorya dönemi tiyatrosu kısır olarak bilinse de, İngiliz tiyatrosunun yönünü değiştirecek oyun yazarları yetişmiştir.

Kaynaklar

- Booth, Michael R. *Theatre in the Victorian Age*. UK: Cambridge UP, 1991. Basım.
- Frawley, Oona. "The Shadow of the Glen and Riders to the Sea." *The Cambridge Companion to J. M. Synge*, edited by P.J. Mathews, UK: Cambridge UP, 2009, 15-27. Basım.
- Kelly, Katherine E. "Imprinting the Stage: Shaw and the Publishing Trade, 1883-1903." *The Cambridge Companion to George Bernard Shaw*. Edited by Christopher Innes, 1998. 25-54. Basım.
- Russell, Jackson. "The Importance of Being Earnest." *The Cambridge Companion to Oscar Wilde*, edited by Peter Raby, UK: Cambridge UP, 1997. 161- 177. Basım.
- Synge, John Millington. *Riders to the Sea. Five Great Modern Irish Plays*, edited by George Jean Nathan, New York: The Modern Library, 1941. 174-189. Basım.
- Şenlen Güvenç, Sıla. *İngiliz Edebiyatında Siyasi Hiciv*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2022. Basım.
- Vural, K. "Agentic Power of the Sea in John Millington Synge's *Riders to the Sea*." *idil* 6.35 (2017): 1903-1913. Basım.